

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Białymstoku

LBI.410.3.4.2024

Pan
Jarosław Kubrak
prowadzący działalność gospodarczą pod
firmą Schronisko dla Zwierząt w Kolnie
Jarosław Kubrak
ul. Pastorczyk 15
18-500 Kolno

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/24/093 – Zapobieganie bezdomności zwierząt domowych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Schronisko dla Zwierząt w Kolnie Jarosław Kubrak, ul. Pastorczyk 15, 18-500 Kolno ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Pan Jarosław Kubrak prowadzący działalność gospodarczą pod firmą Schronisko dla Zwierząt w Kolnie Jarosław Kubrak ²
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Opieka nad bezdomnymi zwierzętami oraz warunki jej realizacji 2. Zapobieganie bezdomności zwierząt 3. Finansowanie oraz rozliczenie zadań z zakresu opieki nad bezdomnymi zwierzętami i zapobiegania bezdomności
Okres objęty kontrolą	Od 1 stycznia 2019 r. do 24 maja 2024 r., z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Białymstoku
Kontrolerzy	1. Tomasz Suchowierski, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli LBI/36/2024 z 7 marca 2024 r. 2. Krzysztof Bakunowicz, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli LBI/37/2024 z 7 marca 2024 r. (akta kontroli str. 1-4)

¹ Dalej „Schronisko”.

² Dalej „Właściciel” lub „Prowadzący schronisko”.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 623. Dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Prowadzący Schronisko zapewnił opiekę nad bezdomnymi zwierzętami oraz podejmował działania w celu ograniczenia bezdomności zwierząt, m.in. poprzez znakowanie, sterylizację oraz kastrację tych zwierząt.

Przebywającym w Schronisku zwierzętom zapewniono właściwe warunki bytowania oraz opiekę, w tym lekarsko-weterynaryjną. Zwierzęta – tylko psy – przebywały w utrzymanych w dobrym stanie technicznym i sanitarnym boksach spełniających wymagania określone w odpowiednich przepisach. Do Schroniska zwierzęta były przewożone z gmin, w których je odłowiono, środkami transportu zatwierdzonymi przez Powiatowego Lekarza Weterynarii. Zwierzęta były utrzymywane w dobrostanie, została zapewniona im właściwa opieka weterynaryjna.

Trafiające do Schroniska psy były kastrowane lub sterylizowane, oznaczano je poprzez wszczepienie czipów, a informację o ich oznakowaniu wprowadzano do bazy danych zwierząt towarzyszących oraz rejestrowano w prowadzonej w Schronisku ewidencji zwierząt, która umożliwiała identyfikację i zwierząt oraz zabiegów, którym zostały poddane. Podejmowano także skuteczne działania mające na celu znalezienie zwierzętom nowych właścicieli. Psy oddawano do adopcji nieodpłatnie, na podstawie umów zawieranych z nowym właścicielem. Schronisko jako współorganizator lub poprzez współpracujących z nim wolontariuszy prowadziło akcje socjalizowania zwierząt w ramach wizyt osób chętnych w Schronisku oraz propagujące adopcje, szczególnie poprzez obszar mediów społecznościowych.

Schronisko wywiązywało się z realizacji zadań określonych w umowach zawieranych z gminami.

Stwierdzone nieprawidłowości polegały na prowadzeniu działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami na obszarze trzech z dziewiętnastu gmin bez zezwoleń wójtów tych gmin, a także na obszarze czterech gmin przed uzyskaniem takiego zezwolenia. Nie w pełni wyposażono pomieszczenia wydodrębnione do izolowania zwierząt chorych, utrzymywania samic z oseskami oraz młodych oddzielonych od matek, bowiem brakowało w nich ogrzewania, bud lub legowisk oraz miejsca odpoczynku suki. W trakcie kontroli Prowadzący Schronisko wdrożył środki techniczne służące zapewnieniu całodobowej opieki nad zwierzętami – w Schronisku został zainstalowany system monitoringu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Opieka nad bezdomnymi zwierzętami oraz warunki jej realizacji

Opis stanu faktycznego

1.1. Schronisko w latach 2019-2024 posiadało zawarte umowy łącznie z 19 gminami, a w 2024 r. z 16 gminami. Odległość gmin od Schroniska wynosiła do 117 km (Turośń Kościelna), w tym:

- do 50 km – dziewięć gmin, w tym Miasto i Gmina Kolno, na terenie której jest zlokalizowane schronisko,
- od 50 do 100 km – pięć gmin⁵,
- od 100 do 117 km – pięć gmin⁶. (akta kontroli str. 5)

Maksymalna liczba zwierząt, którym Schronisko mogło zapewnić opiekę wynosiła od 150 do 360, w zależności od ich wielkości. W kolejnych latach liczba zwierząt w Schronisku przedstawiała się następująco:

- 1) w 2019 r. – przyjęto 201 zwierząt⁷, na koniec roku pozostało 216,
- 2) w 2020 r. – przyjęto 155 zwierząt, na koniec roku pozostały 133,

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Gminy: Dobrzyniewo Duże, Rozogi (tylko w 2020 r.), Łapy, Rutki i Sokoly.

⁶ Gminy: Choroszcz (ok. 103 km), Juchnowiec Kościelny (ok. 114 km), Poświętne (ok. 101 km), Suraz (ok. 103 km) i Turośń Kościelna (ok. 117 km).

⁷ Na koniec roku 2018 – 196

- 3) w 2021 r. – przyjęto 240 zwierząt, na koniec roku pozostało 160,
- 4) w 2022 r. – przyjęto 245 zwierząt, na koniec roku pozostało 86,
- 5) w 2023 r. – przyjęto 219 zwierząt, na koniec roku pozostało 110.

W Schronisku przebywały wyłącznie psy.

(akta kontroli str. 157-163)

Schronisko mieściło się w Kolnie, przy ul. Pastorczyk 17⁸. Do posesji Schroniska przylegała działka zabudowana domem mieszkalnym oznaczonym numerem 15 oraz w głębi innymi budynkami. Po drugiej stronie ulicy Pastorczyk znajdowała się oczyszczalnia ścieków. Inne zabudowania były położone w odległości około 200 m od Schroniska. Z dokumentów, danych Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, informacji dostępnych publicznie i przekazanych przez Właściciela wynika, że schronisko rozpoczęło działalność przed zabudową sąsiedniej działki. Uczestniczący w oględzinach Schroniska specjalista lekarz weterynarii nie zgłosił uwag do jego lokalizacji.

(akt kontroli str. 165-184)

1.2. Pierwszy weterynaryjny numer identyfikacyjny – 20063401 – został nadany Schronisku przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Kolnie (dalej: „PLW”) 11 września 2008 r.⁹ W dniu 14 kwietnia 2010 r. PLW zmienił weterynaryjny numer identyfikacyjny¹⁰ na 20068601, w związku z uzyskaniem przez Właściciela zezwolenia PLW na wykorzystywanie do skarmiania psów produktów pochodzenia zwierzęcego kategorii 3 w postaci wycofanych środków spożywczych pochodzenia zwierzęcego lub środków spożywczych zawierających produkty pochodzenia zwierzęcego, innych niż odpady gastronomiczne.

Od 28 stycznia 2013 r. Schronisko posiadało też nadany numer identyfikacyjny¹¹ – 20062804 – dla działalności w zakresie zarobkowego transportu zwierząt oraz przewozu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej.

W dniu 27 czerwca 2019 r. PLW potwierdził decyzją¹² możliwość wykonywania przez zarządcę sukcesyjnego Mariannę Kazimierę Kubrak działalności, którym nadano wskazane wyżej weterynaryjne numery identyfikacyjne, a w dniu 6 listopada 2020 r. przeniósł decyzje o nadaniu numerów weterynaryjnych na Jarosława Kubrak.

(akta kontroli str. 6-16)

W okresie objętym kontrolą Inspekcja Weterynaryjna przeprowadziła w Schronisku 17 kontroli, w tym:

- w 2019 r. – dwie – nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń,
- w 2020 r. – cztery - nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń,
- w 2021 r. – cztery, w tym dwie w trybie doraźnym (w czerwcu i grudniu) sprawdzające przygotowanie na okres letni i zimowy – nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń,
- w 2022 r. – dwie – nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń,
- w 2023 r. – cztery, w tym dwie doraźne (w lutym i czerwcu) sprawdzające przygotowanie na okres zimowy i letni – nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń,
- w 2024 r. – jedna o charakterze doraźnym, sprawdzająca zabezpieczenie zwierząt na okres zimowy – nie stwierdzono nieprawidłowości i nie wydano zaleceń.

(akta kontroli str. 17-118)

1.3. Obecny Właściciel Schroniska przejął jego prowadzenie po poprzedniku – Jerzym Kubrak, obejmując po nim spadek. Do czasu uregulowania postępowania spadkowego Schroniskiem zarządzał zarządca sukcesyjny.

Schronisko funkcjonowało na podstawie zezwoleń wydanych przez Burmistrza Miasta Kolna decyzjami z:

- 22 września 2008 r., na okres do 21 września 2018 r. – zezwolenie wydane ówczesnemu właścicielowi – Jerzemu Kubrak. Oprócz prowadzenia Schroniska dotyczyło również zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami na terenie Miasta Kolna;

⁸ Działka nr 347/2

⁹ Decyzją nr 163/08

¹⁰ Decyzją Nr 93/10

¹¹ Decyzją PLW Nr 20/2013

¹² Decyzja Nr 145/2019

- 19 września 2018 r., na okres do 21 września 2021 r. – zezwolenie wydane Jerzemu Kubrak, obejmujące również zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami;
- 26 czerwca 2019 r. potwierdzająca możliwość prowadzenia Schroniska oraz działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami zarządcę sukcesyjnego Mariannę Kazimierę Kubrak,
- 24 listopada 2020 r. zmieniająca podmiot, którego dotyczyła decyzja z 19 września 2018 r.: z Jerzego Kubrak, na Jarosława Kubrak. (akta kontroli str. 119-127)

1.4. W okresie objętym kontrolą w Schronisku nie budowano nowych obiektów. W związku z nowymi wymogami dotyczącymi prowadzenia schroniska określonymi w *rozporządzeniu w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 r.*¹³ Właściciel Schroniska podjął prace polegające na przystosowaniu pomieszczeń znajdujących się wewnątrz budynku gospodarskiego. Prace te nie zostały zakończone. Zagadnienie opisano w punkcie 1.5. wystąpienia pokontrolnego. (akta kontroli str. 164)

1.5. Przeprowadzone oględziny¹⁴ w zakresie wyposażenia Schroniska w infrastrukturę wskazaną w *rozporządzeniu w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 roku* wykazały m.in., że:

- a) drogi komunikacyjne na terenie Schroniska były utwardzone (zgodnie z wymogiem §2 pkt 1 ww. rozporządzenia);
- b) Schronisko i wybiegi zabezpieczono ogrodzeniem o wysokości ponad 170 cm, trwale związanym z gruntem i niemającym elementów stwarzających zagrożenie powstania urazów lub uszkodzeń ciała zwierząt (§ 2 pkt 2 rozporządzenia);
- c) w Schronisku były dwa wybiegi dla psów: trawiasty wybieg o powierzchni ok. 2.500 m² oraz wybieg z podłożem betonowym o powierzchni ok. 220 m² (§ 3 ust. 4 rozporządzenia);
- d) na terenie schroniska wyodrębniono pomieszczenia określone w § 3 ust. 1 pkt 1 w/w rozporządzenia, tj.:
 - utrzymywania zwierząt zdrowych – w trzech zadaszonych zespołach kojców, w tym w dwóch (A i B) znajdowało się po 18 kojców o powierzchni 10 m² (4m x 2,5m), a w jednym (S) 30 kojców o powierzchni 8 m² (2,8m x 2,8m). Wyodrębniono również boks do przetrzymywania zwierząt agresywnych¹⁵;

Uczestniczący w oględzinach specjalista lekarz weterynarii stwierdził, że: „Boksy są oddzielone przegrodami uniemożliwiającymi wzajemny kontakt z innymi zwierzętami. Są wykonane trwale i solidnie, w sposób uniemożliwiający ucieczkę zwierząt oraz ich okaleczenie. Materiały użyte do budowy boksów są łatwe do mycia i dezynfekcji. W boksach nie stosuje się ściółki. Powierzchnia boksów i wybiegów oraz ich konstrukcja zapewnia zwierzętom swobodne poruszanie się, ochronę przed zimnem, upałami, opadami oraz osłonę od wiatru. We wszystkich boksach zapewniono dostęp do światła dziennego, legowiska i wody zdatnej do picia. Bez zastrzeżeń.”

 - kwarantanny zwierząt przyjętych do schroniska – cztery korce znajdujące się przy wejściu do Schroniska o powierzchni ok. 16 m² każdy.
 - prac administracyjno-biurowych, będące jednocześnie miejscem wydawania zwierząt ze Schroniska oraz pomieszczenie socjalne;
- e) na terenie schroniska przygotowano miejsca określone w § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia, tj.:
 - przechowywania produktów leczniczych weterynaryjnych, wyrobów medycznych i dezynfekcyjnych – zamykana metalowa szafka w pomieszczeniu, które po zakończeniu prac adaptacyjnych ma pełnić rolę gabinetu zabiegowego;

¹³ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 20 stycznia 2022 r. w sprawie szczegółowych wymagań weterynaryjnych dla prowadzenia schronisk dla zwierząt – Dz.U. z 2022 r. poz. 175 – zwane dalej: „rozporządzeniem w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 r.”.

¹⁴ W dniu 11 kwietnia 2024 r. przeprowadzono oględziny m.in. infrastruktury Schroniska oraz dobrostanu psów w nim przebywających.

¹⁵ Kojec w zespole B – nr B9

- przechowywania karmy – pomieszczenie w budynku z kojcami specjalnymi, będące magazynem karmy suchej oraz mroźnia i kontener chłodniczy w budynku gospodarczym, w których przechowywano karmę moką. W czasie oględzin kontener chłodniczy był niesprawny. Z wyjaśnień złożonych 13 czerwca 2024 r. przez Właściciela Schroniska wynika, że kontener chłodniczy został naprawiony. *„Obecnie jest sprawny i jest w nim przechowywana karma.”*
 - składowania odchodów zwierzęcych – wydzielone miejsce na terenie Schroniska, które w trakcie dokonywanych oględzin nie miało utwardzonego podłoża (nie było tam też składowanych odchodów, które jak oświadczył właściciel wywożono na bieżąco). Betonową płytę w miejscu składowania odchodów wykonano w trakcie kontroli.
- f) w budynku gospodarczym znajdowało się urządzenie chłodnicze do czasowego przetrzymywania zwłok zwierząt (§4 rozporządzenia);

Ponadto w trakcie oględzin stwierdzono, że:

- a) miejsce wykonywania podstawowych zabiegów leczniczych (mieszczące się w pawilonie biurowym) nie było wykończone i wyposażone – zabiegi wykonywano w gabinecie weterynaryjnym, z którym Schronisko posiadało zawartą umowę;
- b) kojce specjalne, o których mowa w §3 ust. 1 pkt 1 lit. b, f oraz g rozporządzenia – do izolowania zwierząt chorych lub podejrzanych o chorobę zakaźną zwierząt, utrzymywania samic z oseskami oraz młodych oddzielonych od matek – zostały wyremontowane, jednak ze względu na brak ogrzewania, bud lub legowisk oraz miejsca odpoczynku suki – nie były gotowe do wykorzystania. Zdaniem uczestniczącego w oględzinach specjalisty – lekarza weterynarii pomieszczenia specjalne nie są w pełni przygotowane na przyjęcie zwierząt i bez wykonania niezbędnych prac uzupełniających, nie spełniają wymaganej funkcji. Zagadnienie opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości; pkt 1.*

(akta kontroli str. 165-184, 203-204)

1.6. W pomieszczeniach, w których przebywały zwierzęta zapewniono:

- a) dostęp do światła dziennego oraz ochronę przez niekorzystnymi warunkami atmosferycznymi: wszystkie kojce były zadaszone, kojce zwierząt zdrowych oraz kwarantanny były wyposażone w budy o płaskich dachach (bud nie było w kojcach specjalnych);
- b) zwierzęta miały możliwość swobodnego poruszania się: wielkość kójców (8 m² w zespole kójców S i 12 m² w zespołach A i B) oraz liczba przebywających w nich psów (nie więcej niż trzy) nie naruszała limitów określonych w ust. 1 pkt 1 załącznika do w rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 roku. Podczas oględzin 17 kójców (z 66 przeznaczonych dla zwierząt zdrowych) było wolnych;
 Uczestniczący w oględzinach specjalista lekarz weterynarii stwierdził, że: *„Zwierzęta mają zapewnioną swobodę ruchu. Są rozlokowane zgodnie z ich wielkością i zachowaniem w odpowiedniej wielkości kojcach. Z przeprowadzonego testu behawioralnego wynika, że zwierzęta nie są straszone i drażnione, traktowane są w sposób humanitarny – większość psów podchodzi z zainteresowaniem do osób zbliżających się do kójców. W czasie oględzin nie stwierdzono zwierząt rannych lub okaleczonych. Zachowanie zwierząt jest naturalne i niewymuszone. /.../ Zwierzęta przebywające w schronisku, nie wykazują braków w opiece. Zarówno stan fizyczny i psychiczny jest prawidłowy.”*
- c) kojce były utrzymywane w czystości (w czasie oględzin nie zalegały na nich odchody i resztki karmy);
- d) zwierzęta miały stały dostęp do wody pochodzącej z własnego ujęcia na terenie Schroniska. Właściciel Schroniska nie posiadał aktualnych wyników badania bakteriologicznego i fizykochemicznego wody potwierdzających, że nadaje się ona do spożycia przez ludzi. Ostatnie badanie wody zostało przeprowadzone w 2012 r. i potwierdziło, że woda nadaje się do spożycia przez ludzi.

NIK zauważyła, że zgodnie z dyspozycją §3 ust 7 rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 roku zwierzętom należy zapewnić stały dostęp do wody spełniającej wymagania wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Woda dostarczana zwierzętom pochodziła z ujęcia na terenie Schroniska. Zgodnie z §1 ust 1 pkt 2 i ust 3

ww. rozporządzenia, schronisko, powinno być zlokalizowane w odległości co najmniej 500 m, mierzonej jako najkrótszy odcinek od obiektów budowlanych schroniska do ujęć wody przeznaczonych do poboru wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, natomiast jeżeli uzyskano pozytywną opinię hydrologa, przygotowaną na podstawie analiz hydrogeologicznych lub hydrologicznych, dotyczącą wpływu schroniska na jakość ujmowanych wód – odległość ta nie może być mniejsza niż 150 m. Stosownie do §1 ust 2 pkt 1 ww. rozporządzenia wymagań, o których mowa w ust. 1, nie stosuje się w odniesieniu do odległości schroniska od ujęć wody, które powstały, zostały zarejestrowane lub zatwierdzone lub zostały zlokalizowane po rozpoczęciu prowadzenia działalności przez schronisko.

Zdaniem uczestniczącego w oględzinach specjalisty lekarza weterynarii dostarczaną zwierzętom wodę można uznać za zdatną do spożycia pod warunkiem wykonania badań bakteriologicznych i fizykochemicznych, które potwierdzą jej przydatność.

Odnosząc się do wody wykorzystywanej w Schronisku Właściciel wyjaśnił, że: „*.../ chcę podkreślić, że nowe przepisy dotyczące lokalizacji ujęć wody mogą mieć zastosowanie do nowo powstających schronisk. W przypadku naszego schroniska wykorzystywaliśmy wodę z własnego ujęcia przed wejściem w życie nowych przepisów i była to woda zdatna do picia przez ludzi, co potwierdziły wyniki przeprowadzonych badań biologicznych i fizykochemicznych. Obecnie zleciłem wykonanie aktualnego badania wody i otrzymane wyniki będą dostępne dla jednostek dokonujących kontroli.*”

- e) zabiegi dezynfekcyjne były przeprowadzane w Schronisku raz w miesiącu roztworem preparatu Virkon. Ponadto przed wejściami do kojców kwarantanny oraz kojców zwierząt chorych umieszczone były maty dezynfekcyjne o wielkości spełniającej wymagania określone w §3 ust. 3 rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 roku. Zdaniem uczestniczącego w oględzinach Schroniska specjalisty lekarza weterynarii częstotliwość dokonywania odkażania była prawidłowa. Specjalista wskazał również na potrzebę umieszczenia mat dezynfekcyjnych w zagłębieniach podłoża lub na profilowanych podkładach umożliwiających utrzymanie płynów dezynfekcyjnych. W wyjaśnieniach Właściciel Schroniska wyjaśnił, że: „*Zostały już zakupione i są użytkowane podkłady gumowe w formie wanienki, w której umieszczone są maty dezynfekcyjne. Zapobiega to wypływowi środka dezynfekcyjnego.*”
- f) Schronisko dysponowało zapasem karmy mokrej (w mroźni) oraz stanowiącą rezerwę karmą suchą i mokrą puszkowaną, w ilości umożliwiającej co najmniej przez 7 dni zaspokojenie potrzeb żywnościowych zwierząt przebywających w schronisku (§3 ust. 1 pkt 2 lit a rozporządzenia). (akta kontroli str. 165-184, 203-204)

W Schronisku wprowadzono do stosowania szereg wewnętrznych instrukcji i zbiorów zasad regulujących m.in.:

- zasady mycia i dezynfekcji pomieszczeń i urządzeń znajdujących się w schronisku dla zwierząt,
- zasady mycia i dezynfekcji pojemników do transportu oraz pojemników do przechowywania ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego kat. III,
- zasady mycia i dezynfekcji boksów dla psów,
- przygotowanie roztworu i instrukcja użytkowania roztworu roboczego Virkon 0,5% i 1%,
- kryteria uznania psa za agresywnego (zgodnie z którymi decyzję o uznaniu psa za agresywnego podejmuje lekarz weterynarii),
- zasady przyjmowania psów do schroniska,
- zasady adopcji psów,
- instrukcja nadzoru nad szkodnikami. (akta kontroli str. 185-193)

1.7. Przebywającym w Schronisku zwierzętom zapewniono właściwe warunki karmienia. Zwierzęta były karmione raz dziennie w godzinach porannych, po wcześniejszym uprzątnięciu boksów i przygotowaniu naczyń do karmienia. Podczas przeprowadzonych oględzin we wszystkich kojcach, w których znajdowały się psy, stały miski lub wiadra z wodą oraz miski na karmę w ilości odpowiadającej liczbie psów w kojcu. Karmę podstawową stanowiła karma

mokra – mielone produkty pochodzenia zwierzęcego kategorii III, której zamrożony zapas znajdował się w chłodni. Z wyjaśnień Właściciela Schroniska i informacji udzielonych podczas oględzin wynika, że w razie potrzeby zwierzęta mogą być karmione karmą suchą lub moką z puszek. Zapas karmy suchej i mokrej puszkowanej przechowywany był w magazynie mieszczącym się w budynku z kojcami specjalnymi. Właściciel Schroniska wyjaśnił również, że: „Karma mokra jest pozyskiwana z zakładu przetwórstwa drobiu – jest to karma w postaci zamrożonej, gotowej do podania zwierzętom po rozmrożeniu. Karma sucha oraz puszki jest kupowana oraz przyjmujemy darowizny ze zbiorów. Jest ona traktowana jako karma rezerwowa i uzupełniająca.” (akta kontroli str. 165-184, 194-196)

1.8. W Schronisku od 30 stycznia 2023 r. wyprowadzenia psów na spacer lub wybieg były ewidencjonowane w elektronicznym systemie ewidencji schroniska *Schronisko.Net*. Wpisy w ewidencji zawierały: numer kolejny wpisu, datę wpisu, dane psa – nadany mu w Schronisku numer oraz numer czipu i dane osoby wyprowadzającej. W okresie od 30 stycznia 2023 r. (pierwszy wpis w ewidencji) do 30 marca 2024 r. (ostatni wpis za okres do końca I kwartału 2024 r.) odnotowano 6643 wyprowadzenia pojedynczych psów, przy czym w 1290 pozycjach (19,4%) jako wyprowadzający wpisany był: „Administrator”. Z liczby dokonanych wpisów wynika, że w okresie od 30 stycznia 2023 r. do 30 marca 2024 r. (425 dni) dziennie odbywało się przeciętnie 15,63 wyprowadzenia pojedynczych psów, tj. ok. 110 wyprowadzeń psów tygodniowo. Z porównania z liczbą zwierząt przebywających w Schronisku – 86 na koniec 2022 r. i 110 na koniec 2023 r., tj. średnio 98 – wynika, że statystycznie pies przebywający w Schronisku był wyprowadzany 1,12 razy w tygodniu. Zgodnie z dyspozycją § 3 ust. 6 rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 roku, każdemu psu zapewnia się wyjście na wybieg lub spacer nie rzadziej niż 2 razy w tygodniu, przy czym tego wymagania można nie stosować do psów lękliwych i agresywnych, suk ze szczeniętami, szczeniąt, psów podlegających kwarantannie oraz psów, w odniesieniu do których ograniczenie wyjścia na wybieg lub spacer wynika z zalecenia lekarza weterynarii. (akta kontroli str. 164, 197-202)

Właściciel Schroniska wyjaśnił, że: „W Schronisku wszystkie zwierzęta, które kwalifikowały się do wyprowadzenia na wybieg lub spacer były wyprowadzane co najmniej dwa razy w tygodniu. Nie wyprowadzano zwierząt lękliwych, agresywnych, mających trudności w poruszaniu oraz szczeniąt. Liczba tych niewyprowadzanych zwierząt miała wpływ na wynik przeliczenia statystycznego.” Dodał też, że administratorem systemu ewidencyjnego Schroniska jest tylko on i zapis w ewidencji: „Administrator” oznacza, że zwierzęta wyprowadzał osobiście. (akta kontroli str. 242-243)

W opinii biorącego udział w oględzinach specjalisty lekarza weterynarii: „zachowanie zwierząt i brak strachu przed osobami obcymi (dokonujący oględzin) może świadczyć o socjalizacji zwierząt. Wywiązaniu się z obowiązku wyprowadzania zwierząt sprzyja też zorganizowanie dwóch wybiegów wewnątrz ogrodzonego terenu Schroniska. /.../ gdzie można wyprowadzać zwierzęta bez obawy ich ucieczki. Miejsca te mają dużą powierzchnię, co zapewnia zwierzętom swobodę i nie ogranicza ich aktywności. Bez zastrzeżeń.” (akta kontroli str. 165-184)

NIK zauważyła, że z wyjaśnień Właściciela wynika, że w schronisku ok. połowa zwierząt przebywających nie była wyprowadzana, ponieważ były to psy lękliwe i agresywne, szczenięta oraz psy mające trudności w poruszaniu się (w odniesieniu do których ograniczenie wyjścia na wybieg lub spacer winny wynikać z zalecenia lekarza weterynarii). Wyjaśnienia te nie są zgodne z zaobserwowanym w trakcie oględzin nieagresywnym i spokojnym zachowaniem zwierząt, liczbą pomieszczeń przeznaczonych do separacji zwierząt agresywnych – tylko jedno, obsadą pomieszczeń specjalnych – w kojcach dla zwierząt chorych nie było żadnych psów oraz wpisami w wykazie zwierząt przebywających w schronisku dotyczącymi m.in. wieku zwierząt.

W sprawie organizowania wyprowadzeń zwierząt Właściciel Schroniska wyjaśnił, że: „Grupa Społecznościowa „Zwierzoluby z Kolna” zajmująca się pomocą dla psów ze schroniska w Kolnie organizuje spacer, socjalizację i adopcję zwierząt. Dzieje się to za pośrednictwem mediów społecznościowych. Na ogół w soboty osoby z tej grupy lub zaproszone przez nią zgłaszają się w ustalonych godzinach do schroniska i wyprowadzają zwierzęta na spacer. W dni powszednie wyprowadzanie zwierząt organizuję sam – zwierzęta korzystają z wybiegu.

Są wyprowadzane przeze mnie lub członków rodziny i osoby zaprzyjaźnione.” Odnośnie wpisu „Administrator” w ewidencji wyprowadzeń Właściciel Schroniska wyjaśnił, że wpis ten oznacza, że zwierzęta wyprowadzał osobiście. (akta kontroli str. 194-196)

1.9. Opiekę nad zwierzętami w Schronisku zapewniał Właściciel, posiadający wykształcenie w zawodzie technik weterynarii o specjalności profilaktyka i leczenie zwierząt. Z wyjaśnień udzielonych w trakcie oględzin wynika, że w dzień w Schronisku przebywał on lub inna osoba w jego zastępstwie, najczęściej członek rodziny. W nocy, w niedzielę lub święta Właściciel przyjeżdżał na doraźne kontrole stanu schroniska. Tym samym opieka ta nie spełniała wszystkich wymogów określonych w § 7 ust. 1 pkt 1 *rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 roku dla całodobowej opieki*, co szerzej opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*, pkt 2. (akta kontroli str. 165-184, 203-205)

1.10. Opieka weterynaryjna w Schronisku była zapewniana przez zewnętrzne gabinety weterynaryjne na podstawie zawartych umów. Umowy podpisane z dwoma gabinetami weterynaryjnymi (umowy z 3 września 2008 r., 20 października 2020 r. i 15 czerwca 2023 r.) swoim czasem obowiązywania obejmowały okres objęty kontrolą (lata 2019-2024). Leczenie i zabiegi profilaktyczne były dokumentowane w „Książce leczenia zwierząt innych niż gospodarskie”, w „Książce szczepień” oraz w elektronicznym systemie ewidencyjnym Schroniska. Podczas oględzin przeprowadzonych z udziałem specjalisty lekarza weterynarii stwierdzono, że zgodnie z książką szczepień wszystkie zwierzęta zostały zaszczepione szczepionką zespoloną (przeciwko wściekliźnie, leptospirozie, zapaleniu wątroby, parainfluenzie, parwowirozie i nosówce). Zabiegi odpchlania były przeprowadzane co trzy miesiące preparatem Arpon, a odrobaczania co sześć miesięcy preparatem Aniprazol. Ostatnie zabiegi przeprowadzono: 10 marca 2024 r. odpchlenie i odrobaczenie, 10 grudnia 2023 r. odpchlenie, a 10 września 2023 r. odpchlenie i odrobaczenie. W złożonych podczas oględzin wyjaśnieniach Właściciel Schroniska podał, że: „Stan zdrowia zwierząt jest określany przy przyjmowaniu do Schroniska. Bieżąca kontrola jest natomiast wykonywana codziennie przy karmieniu i obsłudze zwierząt. Zabiegi weterynaryjne – takie jak np. kastracja i sterylizacja – były wykonywane w gabinetach weterynaryjnych, do których zwierzęta dowożono. Przy przyjmowaniu zwierząt były one poddane opryskowi preparatem Arpon.” Uczestniczący w oględzinach specjalista lekarz weterynarii stwierdził, że: „Organizacja opieki weterynaryjnej jest prawidłowa. Wobec braku w Schronisku odpowiednio wyposażonego gabinetu, opiekę sprawuje zewnętrzny gabinet weterynaryjny. Z dokumentacji Schroniska wynika, że zabiegi profilaktyczne i lecznicze są wykonywane prawidłowo i w wymaganych terminach. Preparat Arpon przeznaczony jest wyłącznie do stosowania na powierzchnie w budynku, uznać więc należy, że bezpośrednie opryskiwanie zwierząt jest niewłaściwe.”

W trakcie kontroli NIK, jak wynika z wyjaśnień złożonych przez Właściciela, zmieniony został preparat używany przy odpchlaniu zwierząt na środek o nazwie Frypryst.

(akta kontroli str. 165-184, 203-204, 206-209, 277-279)

Analizie poddano karty 25 zwierząt pochodzących z gminy Choroszcz, i tak:

- a) 14 zwierząt zostało adoptowanych, siedem upadło w terminie odpowiednio: 4, 9, 10, 10, 12, 93 i 110 dni od ich przyjęcia do schroniska, a cztery nadal pozostawały w Schronisku,
- b) wszystkie zwierzęta odbyły kwarantannę,
- c) informacja o dokonaniu szczepienia przeciwko wściekliźnie i chorobom zakaźnym znajdowała się w dokumentacji siedmiu zwierząt. W dokumentacji pozostałych 18 zwierząt brak było informacji o dokonanym szczepieniu, w tym: w dziesięciu przypadkach były to zwierzęta bardzo młode (1 miesiąc), w sześciu przypadkach nastąpił zgon zwierzęcia (pięć padło w terminie od 4 do 12 dni od przyjęcia do Schroniska, a jeden – pies ok. 15 letni, wyniszczony, z nowotworem listwy mlecznej, w terminie 93 dni od przyjęcia), a w dwóch przypadkach zwierzęta zostały przekazane do adopcji – psy o numerach: 80/2023 (2 letni, pobyt w schronisku trwał 18 dni) i 193/2023 (2 letni, pobyt w schronisku trwał 2 dni);

Właściciel wyjaśnił, że „Szczenięta nie zostały zaszczepione z uwagi na wiek (jeden miesiąc) i krótki okres pobyt w schronisku – trzy dni. Zostały bardzo szybko przekazane do adopcji przez fundację adoptującą, która we własnym zakresie zapewniła wymagane szczepienia. Zwierzęta, które padły były w złej kondycji zdrowotnej, co było

przeciwszkazaniem do szczepienia. Dwa psy o numerach 80/2023 i 193/2023 również były bardzo krótko w schronisku i zostały adoptowane. Osoby adoptujące wykonały zabiegi sterylizacji oraz szczepień na koszt schroniska, jednak program uniemożliwia wprowadzenie takich operacji po wydaniu zwierzęcia.”

- d) w przypadku 12 zwierząt w dokumentacji znajdowała się informacja o podaniu środków zwalczających pasożyty. Spośród pozostałych 13 zwierząt, w wypadku których brak było takiej adnotacji: sześć psów padło, cztery zostały przekazane do adopcji, a trzy pozostawały w schronisku;

Właściciel Schroniska wyjaśnił, że „Program ewidencyjny w 2023 r. nie posiadał zakładki umożliwiającej odnotowanie „odrobaczenia”. Wprowadzenie takich danych było możliwe dopiero po aktualizacji systemu, tj. od początku 2024 r. Potwierdzeniem przeprowadzenia odrobaczenia są zapisy w książce leczenia zwierząt.”

W książce leczenia zwierząt (papierowej) znajdują się zapisy potwierdzające dokonanie zabiegów odrobaczenia i odpchlenia psów.

- e) w przypadku zwierząt padłych w dokumentacji znajdowały się adnotacje o ich zaniedbaniu, złym stanie zdrowia lub chorobach;
- f) kastracji lub sterylizacji nie poddano 18 zwierząt, w tym: 10 szczeniaków, sześć zwierząt padło, a dwa zostały przekazane do adopcji bez wykonanego zabiegu (zwierzęta wskazane w punkcie c).

Właściciel Schroniska wyjaśnił, że: „Szczenięta nie były sterylizowane z uwagi na wiek. Zwierzęta, które padły były w złej kondycji zdrowotnej. Natomiast psy przekazane do adopcji przebywały krótko w Schronisku i zabiegi zostały wykonane po adopcji, na koszt Schroniska.”
(akta kontroli str. 214-243)

Wskaźnik śmiertelności w latach 2019-2023, liczony jako stosunek liczby zmarłych zwierząt do liczby zwierząt, które w trakcie roku przebywały w Schronisku, wynosił odpowiednio: 9,3%, 8,4%, 10,4%, 19,2% i 18,7%. Właściciel Schroniska wyjaśnił, że: „Upadki spowodowane są przede wszystkim przyjmowaniem zwierząt starych i w bardzo złej kondycji zdrowotnej. Zgłaszane przez gminy zwierzęta są zakleszczone, mają babeszjozę, są wychudzone, mają choroby skóry lub są w trakcie przechodzenia choroby. W przypadku tych zwierząt upadek następuje bardzo szybko. Na wysoki odsetek upadków wpływa ma także polityka prowadzona przez gminy. Gminy za pośrednictwem portali społecznościowych same organizują adopcje, do której trafiają młode i zdrowe zwierzęta. Zwierzęta, które są stare, chore czy dziedziczne i nie budzą zainteresowania, trafiają zazwyczaj do Schroniska. Ponadto duży procent upadków stanowią zwierzęta, które przebywają w Schronisku przez wiele lat i upadają z przyczyn naturalnych.”
(akta kontroli str. 242-243)

Zwłoki padłych w Schronisku zwierząt były odbierane przez wyspecjalizowany podmiot, z którym Schronisko posiadało zawartą umowę. Z wystawionych przez ten podmiot potwierdzeń odbioru zwłok wynika, że w okresie od 29 grudnia 2022 r. do 12 marca 2024 r. dokonano ośmiu odbiorów, przyjmując łącznie zwłoki 74 zwierząt¹⁶ o łącznej wadze 1.343 kg.
(akta kontroli str. 244-251, 271-276)

1.11. Schronisko korzystało z pomocy wolontariuszy. Zasady pomocy wolontariuszy nie zostały uregulowane w regulaminach lub instrukcjach. Wolontariusze nie wypełniali ankiet przez rozpoczęciem pracy w Schronisku, nie zawierano z nimi umów lub porozumień, ani nie ewidencjonowano ich obecności w Schronisku. Właściciel Schroniska wyjaśnił, że: „W Schronisku udziela się: Grupa Społecznościowa „Zwierzoluby z Kolna”, Fundacja Podlaski Inspektorat Ochrony Zwierząt i osoby indywidualne. Są wizyty przedstawicieli szkół, gdzie uczniowie organizują zbiórkę karmy i odwiedziny w schronisku. Była też wizyta osób niepełnosprawnych z Warsztatów Terapii Zajęciowej z Pizy (w maju 2024 r. – informacja na stronie facebook WTZPisz). Z wolontariuszami nie są podpisywane umowy. Przeciętnie w trakcie weekendowej wizyty, gdy odbywają się spacer, w schronisku przebywa do 9 do 24 osób. Wolontariusze w Schronisku odbywają spacer z psami, czeszą je i wykonują inne

¹⁶ Numery padłych zwierząt były wyszczególnione w wypisywanych ręcznie protokołach przejęcia, jednak część zapisów była nieczytelna.

czynności zmierzające do zsocjalizowania zwierząt. Prowadzą też w swoich środowiskach akcje propagujące adopcje.” (akta kontroli str. 164, 194-196)

Osoby współpracujące ze Schroniskiem aktywnie działały w mediach społecznościowych propagując przede wszystkim adopcję zwierząt, ogłaszając zbiórki karmy oraz zwołując chętnych na spacer z zwierzętami. (akta kontroli str. 252-270)

1.12. W latach 2019-2024 Schronisko wylapywało zwierzęta na terenie 19 gmin – na podstawie zawartych umów. W 2024 r. wylapywanie było realizowane w 14 gminach.

Zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami Prowadzący Schronisko posiadał w 16 z 19 gmin, w których odławiało zwierzęta. W 12 gminach Schronisko posiadało zezwolenia przed podpisaniem umów lub otrzymało je w terminie zbieżnym z datą podpisania umowy. W czterech gminach umowa została zawarta przed otrzymaniem zezwolenia:

- w Dobrzyniewie Dużym umowę zawarto 28 grudnia 2020 r., podczas gdy zezwolenie zostało wydane po dwóch miesiącach - 15 lutego 2021 r.,
- w Rutkach umowę zawarto 19 września 2020 r., a zezwolenie otrzymano po czterech miesiącach - 27 stycznia 2021 r.,
- w Małym Płocku umowę zawarto 2 stycznia 2020 r., podczas gdy zezwolenie zostało wydane po roku, w dniu 21 stycznia 2021 r.,
- w Sokolach zwierzęta odławiano od 2020 r., a zezwolenie zostało wydane 28 maja 2021 r. Schronisko posiadało egzemplarz umowy z gminą zawartej 20 stycznia 2021 r., jednak nie dysponowało egzemplarzem umowy dotyczącym 2020 r., tj. okresu, gdy Schroniskiem zarządzał poprzedni właściciel.

W trzech gminach Schronisko odławiało zwierzęta bez wymaganego zezwolenia:

- w gminie Rozogi – w 2020 r. (umowa z 13 sierpnia 2020 r.),
- w gminie Poświętne – od 2021 r. (umowa z 4 stycznia 2021 r.),
- w gminie Suraż – od 2021 r. (umowa z 4 stycznia 2021 r.)

Zagadnienie opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości, pkt 3.*

(akta kontroli str. 129-157, 374-387)

W większości umów z gminami zasady dotyczące wylapywania zwierząt sprowadzały się do zapisu, że usługa będzie wykonywana w oparciu o obowiązujące przepisy prawa i zgodnie z normami etycznymi. W umowach z gminami Rozogi i Rutki wskazano, że odławianie i transport bezdomnych zwierząt będzie odbywało się urządzeniami i środkami, które nie powodują zagrożenia dla zdrowia zwierząt, nie zadają cierpienia, a także nie stwarzają zagrożenia dla bezpieczeństwa i porządku publicznego. Umowy z gminami Turośń Kościelna i Łapy zobowiązywały Schronisko do posiadania niezbędnych urządzeń i środków, a w szczególności: chwytaków, kagańców, obroży, klatki samolapki, smyczy – służących do wylapywania i prowadzenia zwierząt, odpowiedniego samochodu przystosowanego do przewozu zwierząt oraz posiadania umowy zawartej z lekarzem weterynarii o zapewnieniu – w razie potrzeby – pomocy weterynaryjnej. (akta kontroli str. 280-342)

W złożonych wyjaśnieniach Właściciel Schroniska podał, że: „Przy odławianiu zwierząt wykorzystuję chwytak, smycz, obrożę, klatkę pułapkę i środki farmakologiczne, tj. pastę ze środkiem usypiającym Sedazin i aplikatory pneumatyczne ze środkiem usypiającym Ksylazyną. Środki farmakologiczne są przygotowywane przez lekarza weterynarii. Po odłowieniu zwierzęta są przewożone samochodami transportowymi posiadającymi zezwolenia weterynaryjne. Po przywiezieniu do Schroniska poddane są badaniu lekarskiemu i kwarantannie.” (akta kontroli str. 242-243)

Właściciel posiadał zezwolenie dla przewoźnika typu I na transport psów wydane przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Kolnie 22 grudnia 2020 r. z terminem ważności 21 grudnia 2025 r. Wcześniejsze zezwolenie wydano 20 czerwca 2017 r. z terminem ważności 26 kwietnia 2021 r. Do przewozu zwierząt służyły dwa samochody transportowe, które zostały skontrolowane przez Powiatowego Lekarza Weterynarii w Kolnie w dniach 20 czerwca 2017 r. i 22 grudnia 2020 r. (akta kontroli str. 343-346)

W sprawie trybu przeprowadzania odławiania Właściciel Schroniska wyjaśnił, że: „Wyznaczona w gminie osoba kontaktuje się ze mną drogą telefoniczną lub mailową. Przekazuje informacje o miejscu pobytu zwierzęcia oraz ewentualnie osobie, która może wskazać zwierzę lub zabezpieczyć je u siebie. Kontaktuję się z tą osobą. Ustalam możliwy termin i sposób odebrania lub odłowu zwierzęcia. W przypadku niektórych gmin – gdy tego wymagają – informuję telefonicznie lub smsem o realizacji zlecenia. We wszystkich przypadkach na koniec miesiąca wystawiam dokument w postaci potwierdzenia przyjęcia psa do schroniska i fakturę. Podjęcie przeze mnie czynności jest realizowane w okresie od 24 do 48 od czasu zgłoszenia. W przypadkach pilnych, np. pogryzienia, działania podejmuję bez zbędnej zwłoki, czyli w zasadzie bezpośrednio po zgłoszeniu. Zwierzęta, które już zostaną odłowione, są transportowane bezpośrednio do Schroniska i czas, w jakim trafią na miejsce zależy od odległości. Z najdalej położonych gmin – np. Juchnowiec Kościelny, Turośń Kościelna – psy są przywożone do Schroniska po około 2 do 4 godzin.”

(akta kontroli str. 194-196)

1.13. Schronisko nie prowadziło innych miejsc czasowego przetrzymywania zwierząt bezdomnych. Wszystkie odłowione zwierzęta trafiały do Schroniska i były w nim przetrzymywane.

(akta kontroli str. 164)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Kojce specjalne przygotowane do izolowania zwierząt chorych, utrzymywania samic z oseskami oraz młodych oddzielonych od matek nie były w pełni wyposażone. Brakowało w nich:
 - ogrzewania, w związku z czym nie było możliwe zapewnienie w tych pomieszczeniach temperatury nie niższej niż 16°C (§ 3 ust. 2 rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 r.)
 - legowisk oraz miejsca odpoczynku suki, tj. wyposażenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 4 i 6 załącznika do ww. rozporządzenia.

W złożonych wyjaśnieniach Właściciel Schroniska podał, że: „Kojce zostały wyremontowane i brakuje w nich jedynie ogrzewania oraz nie wstawiono legowisk i miejsca odpoczynku suki. Prace nad przygotowaniem tych pomieszczeń nie były prowadzone w trybie pilnym, gdyż zgodnie z pismem, które otrzymałem od Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii, obowiązek przygotowania tych pomieszczeń wchodził w życie od 25 stycznia 2025 r. Nie wiedziałem, że ta informacja jest błędna. Pomieszczenia specjalne zostały przygotowane w już istniejącym budynku. Uzupełnienie wyposażenia koi stanowi niewielką część pracy i kosztów i w przypadku pojawienia się zwierząt, które tego będą potrzebowały lub spadku temperatury zostanie niezwłocznie uzupełnione.”

(akta kontroli str. 165-184, 194-196)

2. W okresie do 18 czerwca 2024 r., tj. uruchomienia systemu monitoringu, opieka nad zwierzętami po godzinach pracy Schroniska oraz w niedziele i święta sprawowana poprzez doraźne kontrole stanu Schroniska nie spełniała wszystkich wymogów dla opieki całodobowej określonych w § 7 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 roku (obowiązującego od 27 stycznia 2024 r.). Zgodnie z treścią tego przepisu zwierzętom przebywającym w schronisku zapewnia się całodobową opiekę w godzinach pracy schroniska, nie mniej niż przez 8 godzin, sprawowaną przez osobę przeszkoloną w zakresie postępowania ze zwierzętami oraz przepisów o ochronie zwierząt, a poza tymi godzinami zapewnianą przez przyjęte w tym schronisku środki organizacyjne lub techniczne.

W wyjaśnieniach Właściciel wskazał sposób sprawowania opieki – w nocy, w niedzielę lub święta przyjeżdżał on na doraźne kontrole stanu schroniska. W trakcie kontroli NIK wdrożył on środki techniczne służące zapewnieniu ww. opieki - w Schronisku został zainstalowany system monitoringu.

(akta kontroli str. 165-184, 203-205)

3. Prowadzący Schronisko nie miał zezwoleń właściwych wójtów na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami na obszarze gmin:

Poświętne, Suraz (od 2021 r.) i Rozogi (w 2020 r.) oraz świadczył w czterech gminach taką usługę przed uzyskaniem zezwolenia:

- w Dobrzyniewie Dużym umowę zawarto 28 grudnia 2020 r., podczas gdy zezwolenie zostało wydane 15 lutego 2021 r.,
- w Rutkach umowę zawarto 19 września 2020 r., a zezwolenie otrzymano 27 stycznia 2021 r.,
- w Małym Płocku umowę zawarto 2 stycznia 2020 r., podczas gdy zezwolenie zostało wydane 21.01.2021 r.,
- w Sokołach zwierzęta odławiano od 2020 r., a zezwolenie wydano 28 maja 2021 r.

Stanowiło to naruszenie art. 7 ust. 1 pkt. 3 i ust 6 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach¹⁷, gdyż na prowadzenie przez przedsiębiorców takiej działalności wymagane jest uzyskanie zezwolenia, którego udziela, w drodze decyzji, wójt, burmistrz lub prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce świadczenia usług. W złożonych wyjaśnieniach Właściciel Schroniska podał, że: *„Przypadki takie wystąpiły tylko w dwóch gminach [Poświętne i Suraz – dop. NIK], które sporadycznie korzystają z usług świadczonych przez schronisko. Najprawdopodobniej gminy te nie zobowiązywały schroniska do wystąpienia z wnioskiem o wydanie zezwolenia. Z chwilą, gdy przejąłem prowadzenie schroniska w październiku 2020 r. kontynuowałem współpracę z gminami na wcześniejszych zasadach. Sprawdzając jednocześnie uwarunkowania prowadzonej działalności i doprowadzałem wszystko do właściwego stanu prawnego, m.in. poprzez występowanie z wnioskiem o wydanie stosownych zezwoleń.”* (akta kontroli str. 129-157, 203-204, 374-387)

OCENA CZĄSTKOWA

Przebywającym w Schronisku zwierzętom zapewniono właściwe warunki bytowania oraz opiekę, w tym lekarsko-weterynaryjną. Zwierzęta – tylko psy – przebywały w utrzymanych w dobrym stanie technicznym i sanitarnym boksach spełniających wymagania określone w przepisach. Do Schroniska były przewożone z gmin, w których je odłowiono, zatwierdzonymi przez Powiatowego Lekarza Weterynarii, odpowiednio wyposażonymi pojazdami. W opiece nad zwierzętami, w szczególności w zakresie socjalizowania zwierząt i organizowania ich adopcji Schronisko korzystało z pomocy wolontariuszy. Stwierdzone nieprawidłowości polegały na prowadzeniu działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami na obszarze trzech z dziewiętnastu gmin bez zezwoleń wójtów tych gmin, a także na obszarze czterech gmin przed uzyskaniem takiego zezwolenia oraz niekompletnym wyposażeniu kojców specjalnych przygotowanych do izolowania zwierząt chorych, utrzymywania samic z oseskami oraz młodych oddzielonych od matek. W trakcie kontroli Prowadzący Schronisko wdrożył środki techniczne służące zapewnieniu całodobowej opieki nad zwierzętami – w Schronisku został zainstalowany system monitoringu.

OBSZAR

2. Zapobieganie bezdomności zwierząt

Opis stanu faktycznego

2.1. W latach 2019-2023 w schronisku wykastrowano i wysterylizowano odpowiednio 90, 97, 129, 165 i 107 psów (łącznie 588 zwierząt) spośród przyjętych odpowiednio: 201, 155, 240, 245 i 219 psów (łącznie 1060 zwierząt), tj. 56% przyjętych zwierząt. W złożonych wyjaśnieniach odnośnie zwierząt niepoddanych zabiegowi kastracji i sterylizacji Właściciel Schroniska podał, że: *„W schronisku nie sterylizujemy zwierząt: z przeciwwskazaniami lekarsko-weterynaryjnymi, np. w okresie laktacji, rui, w złym stanie zdrowia oraz zwierząt w zaawansowanym wieku, gdzie zabieg uśpienia do zabiegu może spowodować śmierć zwierzęcia.”* (akta kontroli str. 203-204, 347)

Badanie przeprowadzone na próbie zapisów w ewidencji dotyczących 25 zwierząt pochodzących z gminy Choroszcz wykazało, że:

- a) zgodnie z wykazem kastracji lub sterylizacji nie poddano 18 zwierząt, z tego: 10 było szczeniętami w wieku jednego miesiąca, sześć zwierząt padło, a dwa zostały przekazane do adopcji. Psy przekazane do adopcji zostały poddane zabiegowi sterylizacji na koszt Schroniska po ich wydaniu;

¹⁷ Dz. U. z 2023 r., poz. 1469 ze zm.

b) siedem zwierząt zostało poddanych kastracji po przeprowadzonej kwarantannie i przed upływem ośmiu miesięcy od przyjęcia zwierzęcia do Schroniska.
Szczegółowy opis zawarto w pkt 1.10. tego wystąpienia. (akta kontroli str. 214-239)

2.2. Zwierzęta w Schronisku były oznaczane poprzez wszczepienie transpondera. Analiza wykazu zwierząt przebywających w Schronisku według stanu na 15 marca 2024 r. wykazała, że na 110 zwierząt wszczepiono transponder 104 zwierzętom. Nieoznaczonych było sześć nowoprzyjętych do Schroniska zwierząt, które przebywały w nim od jednego do 19 dni.

(akta kontroli str. 347-351)

Właściciel Schroniska wyjaśnił, że: „Zwierzęta są czipowane w okresie do 7 dni od zakończenia kwarantanny. Zdarza się, że są czipowane w okresie wcześniejszym, tj. podczas kwarantanny. W schronisku nie ewidencjonujemy dat czipowania.” (akta kontroli str. 203-204)

W celu zweryfikowania prawidłowości oznakowania zwierząt czipami dokonano sprawdzenia wybranej losowo próby 10 zwierząt. Badanie przeprowadzone podczas oględzin przez specjalistę lekarza weterynarii przy pomocy czytnika czipów wykazało, że w jednym przypadku – nr pozycji 38/2024 – pies posiadał numer czipa 616093902779470, zamiast wynikającego z ewidencji: 616093902779474. Właściciel Schroniska wyjaśnił, że: „Błąd powstał przy wpisywaniu numeru czipa do rejestru Schroniska. W 15 cyfrowym numerze omyłkowo wpisano ostatnią cyfrę jako „0” zamiast „4”.”

(akta kontroli str. 165-184)

Dane z oznaczeniami zwierząt były przekazywane do Centralnej Bazy Zwierząt Oznakowanych Elektronicznie (CBDZOE). Badanie przeprowadzone na losowo wybranej próbie 20 zwierząt wykazało, że numery wszystkich badanych psów zostały zamieszczone w bazie.

(akta kontroli str. 349-353)

2.3. Wykaz zwierząt przebywających w schronisku prowadzono w dedykowanym systemie elektronicznym Schronisko.Net, co spełniało wymagania § 6 ust. 1 i 2 rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 roku. Z analizy zapisów dotyczących 25 zwierząt przyjętych do Schroniska z gminy Choroszcz wynika, że we wszystkich przypadkach prowadzona ewidencja elektroniczna zawierała: opis zwierzęcia (m.in. gatunek, wiek oszacowany przez lekarza weterynarii, płeć wraz z informacją o kastracji lub sterylizacji, maść i znaki szczególne, oznakowanie w tym nr ewidencyjny oraz wszczepionego transpondera), datę przyjęcia do schroniska, informację o okresie kwarantanny, datę kastracji zwierzęcia, datę opuszczenia schroniska przez zwierzę oraz dane osoby adoptującej lub firmy odbierającej zwłoki zwierzęcia, fotografię umożliwiającą określenie wielkości zwierzęcia i numer kojca, w którym przebywa zwierzę. Z porównania danych dotyczących liczby przekazanych przez gminę Choroszcz zwierząt w okresie od początku 2023 r. do końca I kwartału 2024 r. – 26 psów wynika, że wszystkie zwierzęta zostały ujęte w prowadzonej ewidencji: cztery jako pozostające w Schronisku, 15 jako adoptowane i siedem jako padłe.

(akta kontroli str. 215-239, 354-359)

2.4. W latach 2019-2023 ze Schroniska zostało adoptowanych łącznie 853 zwierząt, a 34 zwrócono właścicielom – w kolejnych latach było to odpowiednio: 138 i 5, 196 i 6, 165 i 7, 232 i sześć oraz 122 i 10 psów.

Wskaźnik adopcji:

- liczony jako stosunek liczby zwierząt wydanych do adopcji do zwierząt przyjętych do Schroniska wynosił w latach 2019-2023 odpowiednio: 69%, 126%, 69%, 95% i 56%,
- liczony jako stosunek liczby zwierząt wydanych do adopcji i odebranych przez właścicieli do liczby zwierząt przebywających w Schronisku¹⁸ w latach 2019-2023 wynosił odpowiednio: 36%, 54%, 46%, 59% i 43%. Łączny wskaźnik w tym okresie wyniósł 48%.

(akta kontroli str. 347-348)

W umowach zawartych przez Schronisko z gminami nie określono zasad dokonywania adopcji ani mechanizmów motywujących do efektywnego prowadzenia adopcji, np. uzależniających wysokość wynagrodzenia do efektów akcji adopcyjnej. We wszystkich umowach Schronisko gwarantowało bezterminowe utrzymanie zwierząt, w tym: wyżywienie, zapewnienie opieki

¹⁸ Suma stanu na początek roku oraz zwierząt przyjętych w trakcie roku.

lekarsko-weterynaryjnej, prowadzenie akcji adopcyjnej oraz wykonanie zabiegów kastracji lub sterylizacji. (akta kontroli str. 280-342)

Podczas adopcji Schronisko zawierało z adoptującymi umowy, zawierające następujące zobowiązania adoptującego:

1. Zapewnienie zwierzęciu wyżywienia, wody i schronienia oraz utrzymania w granicach posiadłości, nie wypuszczając swobodnie na tereny otwarte bez dozoru.
2. Zarejestrowanie zwierzęcia we właściwym urzędzie oraz zapewnienia mu starannej opieki lekarsko-weterynaryjnej, a w szczególności obowiązkowych szczepień ochronnych.
3. Nietrzymanie psa na łańcuchu.
4. Zapewnienie zwierzęciu poszanowania, ochrony i opieki.
5. Niepoddawanie zwierzęcia eksperymentom medycznym lub jakimkolwiek innym.
6. Nieodsprzedaż i nieprzekazywanie go w charakterze prezentu ani towaru wymiennego.
7. Wykonanie sterylizacji/kastracji zwierzęcia w przypadku, gdy zabieg ten nie był wykonany.

Schronisko zastrzegło sobie również prawo do przeprowadzenia inspekcji w nowym miejscu pobytu adoptowanego zwierzęcia i zabrania go z powrotem do schroniska w razie stwierdzenia nieodpowiednich warunków jego przetrzymywania. Schronisko nie pobierało żadnych opłat w związku z adopcjami. (akta kontroli str. 360-370)

Właściciel Schroniska w sprawie sposobu dokonywania adopcji wyjaśnił, że: „Osoba zainteresowana zgłasza się do Schroniska. Zapoznaje się z psem i w przypadku podjęcia decyzji o adopcji zawiera umowę adopcyjną. Jeden egzemplarz jest zabierany przez adoptującego wraz z wypisem zawierającym wszystkie wymagane dane. Od adoptujących nie pobieram żadnych opłat.” (akta kontroli str. 194-196)

Na podstawie badania adopcji 14 psów pochodzących z gminy Choroszcz (badana próba opisana w punkcie 1.10 wystąpienia) oraz czterech losowo wybranych adopcji ustalono, że:

- a) do adopcji wydawano zwierzęta, które odbyły kwarantannę lub były w jej trakcie,
- b) wszystkie adoptowane zwierzęta miały przez Schronisko wszczepiony czip,
- c) 12 zwierząt (z 14) z gminy Choroszcz nie zostało przed adopcją zaszczepionych – zwierzęta były zbyt młode lub dokonano adopcji w trakcie kwarantanny (zagadnienie opisano w punkcie 1.10). Cztery pozostałe zwierzęta zostały zaszczepione;
- d) 12 zwierząt z gminy Choroszcz nie zostało poddanych zabiegowi kastracji/sterylizacji – zwierzęta były zbyt młode lub dokonano adopcji w trakcie kwarantanny (zagadnienie opisano w punkcie 1.10). Z czterech pozostałych zwierząt zabiegu nie wykonano w jednym przypadku ze względu na młody wiek zwierzęcia.
- e) wraz z umową adopcyjną wydawano wypis psa ze schroniska – zgodnie z dyspozycją § 6 ust. 4 i 5 rozporządzenia w sprawie wymagań weterynaryjnych z 2022 r.

(akta kontroli str. 214-239, 360-370)

Działania mające na celu adopcję zwierząt realizowane przez Schronisko polegały przede wszystkim na współpracy z wolontariuszami (zagadnienie opisano w punkcie 1.11. wystąpienia pokontrolnego) oraz druku ulotek i plakatów informacyjnych. W złożonych wyjaśnieniach Właściciel Schroniska podał, że: „W mojej ocenie najsukuteczniejsze są działania podejmowane za pośrednictwem mediów społecznościowych, głównie przez wolontariuszy.” Z wyjaśnień wynika też, że Schronisko podejmowało akcje polegające na umieszczaniu w lokalnej prasie informacji o adopcji oraz umieszczaniu plakatów na tablicach w miejscowościach na terenie powiatu. (akta kontroli str. 194-196, 252-270)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Schronisko wywiązywało się z zadań związanych z zapobieganiem bezdomności zwierząt. Trafiające do Schroniska psy były kastrowane lub sterylizowane, oznaczano je poprzez

wszczepienie czipów oraz rejestrowano w prowadzonej w Schronisku ewidencji zwierząt, która umożliwiała identyfikację i zwierząt i zabiegów, które one przeszły. Podejmowano także skuteczne działania mające na celu wydanie zwierząt do adopcji przez nowych właścicieli. Psy oddawano do adopcji nieodpłatnie, na podstawie umów zawieranych z nowym właścicielem. Schronisko, jako współorganizator lub poprzez współpracujących z nim wolontariuszy prowadziło akcje propagujące adopcje, szczególnie w obszarze mediów społecznościowych.

OBSZAR

3. Finansowanie oraz rozliczanie zadań z zakresu opieki nad bezdomnymi zwierzętami i zapobiegania bezdomności

Opis stanu faktycznego

3.1. Z danych przedstawionych przez Właściciela Schroniska wynika, że w latach 2021-2024 (I kwartał)¹⁹ okresie od 20 października 2020 r. (przejęcie Schroniska przez obecnego Właściciela) do końca I kwartału 2024 r. koszty związane z bieżącym utrzymaniem Schroniska w kolejnych latach wyniosły: w 2021 r. – 250,8 tys. zł, w 2022 r. – 285 tys. zł, w 2023 r. – 211,8 tys. zł i w I kwartale 2024 r. – 226,7 tys. zł. Dzienny koszt utrzymania jednego zwierzęcia w tym okresie wynosił: 6,74 zł, 7,66 zł, 5,69 zł i 21,9 zł. (akta kontroli str. 371)

3.2. Poniesione w tym okresie koszty remontów i modernizacji obiektów wyniosły 145,8 tys. zł, w tym: w 2021 r. – 25 tys. zł, w 2022 r. – 45 tys. zł i w 2023 r. – 75,8 tys. zł.

Właściciel Schroniska wyjaśnił, że w Schronisku od 2019 r. nie budowano nowych obiektów. Były jedynie przeprowadzane adaptacje już istniejących budynków. „Główne nakłady były w 2023 r. i wyniosły 65.800 zł. Były to wydatki na adaptację pomieszczeń – kojców specjalnych. Na bieżąco prowadzone są też prace konserwacyjne – wymiana elementów konstrukcyjnych kojców, chodników, podłogi. Ostatnio wykonano też płytę obornikową na składowanie odchodów²⁰. ” (akta kontroli 194-196, 371)

3.3. Przyjęte w umowach z gminami zasady rozliczania usług świadczonych przez Schronisko dotyczyły trzech wariantów polegających na:

- 1) opłacaniu co miesiąc przez gminę opłaty za pozostawanie w gotowości do podjęcia działań (odłowienia bezdomnych zwierząt oraz utrzymania miejsca w schronisku) oraz oddzielnie opłaty za każdego odłowionego i przyjętego do Schroniska psa (podstawowy wariant zawieranych umów, m.in. z Gminą Choroszcz), tj. opłaty wynosiły od 1,5 do 2 tys. zł miesięcznie tytułem ryczałtu za gotowość oraz od 2,7 do 3 tys. zł za odłowienie psa,
- 2) przyjęciu stawki rocznej ryczałtowej za gotowość, odławianie i utrzymanie w schronisku zwierząt niezależnie od ich ilości zgłoszonej przez gminę (np. umowa z gminą miejską Kolno – stawka 72 tys. zł),
- 3) przyjęciu miesięcznej stawki ryczałtowej za gotowość, odławianie i utrzymanie w schronisku zwierząt w ilości do 12 lub 24 sztuk rocznie, a w przypadku przekroczenia tej liczby naliczano dodatkową opłatę za każdego kolejnego psa (m.in. umowy z gminami Dobrzyniewo Duże, Juchnowiec Kościelny i Jedwabne), tj. opłaty wynosiły od 3 do 6,1 tys. zł miesięcznie tytułem ryczałtu i od 2 do 3 tys. zł za każdego odłowionego psa po przekroczeniu ustalonego w umowie limitu.

We wszystkich umowach Schronisko gwarantowało bezterminowe utrzymanie zwierząt po wniesieniu jednej opłaty za jego odłowienie lub opłaceniu stawki ryczałtowej. Nie określano w nich stawek dziennych czy miesięcznych za utrzymanie psa w Schronisku.

(akta kontroli str. 280-342)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹⁹ Schronisko zostało przejęte przez obecnego Właściciela 20 października 2020 r.

²⁰ Na brak płyty obornikowej pod miejscem składowania odchodów zwrócił uwagę specjalista podczas przeprowadzonych oględzin.

OCENA CZĄSTKOWA

Schronisko wywiązywało się z realizacji zadań określonych w umowach zawieranych z gminami. Środki pozyskane od gmin za realizację na ich rzecz usług wyłapywania bezdomnych zwierząt i zabezpieczenia im opieki w Schronisku pozwoliły na zachowanie dobrostanu zwierząt.

IV. Wnioski

Wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

1. Uzupelnienie wyposażenia pomieszczeń wyodrębnionych do izolowania zwierząt chorych, utrzymywania samic z oseskami oraz młodych oddzielonych od matek.
2. Uzyskanie zezwoleń właściwych wójtów na prowadzenie działalności w zakresie ochrony przed bezdomnymi zwierzętami na obszarze gmin, na terenie których świadczone są usługi w tym zakresie.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Białymstoku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Białystok, 28 czerwca 2024 r.

Kontrolerzy:

Tomasz Suchowierski
Główny specjalista kontroli państwowej

/.../

Krzysztof Bakunowicz
Starszy inspektor kontroli państwowej

/.../

p.o. DYREKTORA DELEGATURY
Najwyższej Izby Kontroli w Białymstoku
Janusz Pawelczyk

/.../